

zagerijen het huidige prijspeil ervan tot onrendabele bedrijfsvoering leidt, gezien de afzetmoeilijkheden bij de uit onderstammen gefabriceerde produkten. De lucifersindustrie zal hier nauwelijks of slechts in geringe mate als compenserende factor kunnen optreden omdat het houtverbruik in deze industrie waarschijnlijk niet zal toenemen.

Waar in het verleden de gemiddelde prijs van populiere-rondhout in eerste aanleg werd bepaald door de prijs die de afnemers wilden betalen voor de goede onderstam, moet de conclusie zijn, dat een daling van de rondhoutprijs niet is tegen te houden.

2. De behoefte aan middenstukken en tophout (bedoeld in de zin van werkhout met een minimaal toelaatbare topdiameter van 22-25 cm) zal een pluriform karakter krijgen. Uit de wereld der klompenmakers is deze vraag reeds aanzelend geworden, wat een prijsdrukkend effect heeft. Zolang het eenmalige houten fust zich weet te handhaven zullen de zagerijen daarentegen een marktversterkende invloed uitoefenen, zeker dan wanneer de palletsector de verwachtingen die hij wekt, waar maakt. Wanneer echter het eenmalige houten fust geheel of gedeeltelijk wegvalt ontstaat een negatief marktelement.

Al met al is moeilijk voorspelbaar wat de resultante van deze in verscheidene richtingen werkende krachten op het prijspeil zal zijn; vaststaat evenwel, dat ook bij toenemende vraag naar middenstukken en tophout het gemiddelde prijspeil van het populierehout zal dalen, gezien de factoren, sub 1. genoemd.

3. Men zou kunnen opmerken, dat in het voorgaande het probleem wel erg eenzijdig is benaderd vanuit het standpunt van de houtkoper/verbruiker en dat aan het kostenelement bij de producent geen aandacht is besteed. Natuurlijk wordt niet ontkend, dat aan het begin van het gehele probleem de beslissing van de teler staat of hij al dan niet zal planten en dat de basis voor deze beslissing is of de opbrengsten de kosten in aanvaardbare mate zullen overtreffen. Niettemin moet de teler begrip ervoor opbrengen, dat de houtkoper/verbruiker zijn prijsidee laat afhangen van de prijs die hij uiteindelijk voor zijn produkt weet te realiseren, m.a.w. daalt de vraag naar het vervaardigde produkt of wordt het uit de markt weggeconcentreerd door vervangingsartikelen dan kan hij zijn grondstof niet meer met dezelfde prijs als

voorheen honoreren.

Toch behoeven deze overwegingen de teler niet kopschuw te maken: stel, dat onder druk van meerdere negatieve elementen de prijs van het populiererondhout met 15-20 % daalt, dan rijst de vraag of de opbrengst per ha met populieren beplante grond niet hoger blijft liggen dan bij elk willekeurig (agrarisch) alternatief. Hierbij speelt dan nog een kostenbesparende rol de omstandigheid, dat de fraai verzorgde en tot 10 meter hoogte zuiver gehouden onderstam niet meer zo intensief wordt begeerd en dat de teler kan volstaan met op snoeien tot 4-5 meter.

4. Voorzover de traditionele afnemers de teler werkelijk in de steek dreigen te laten of slechts tot een voor hem onrendabele marktprijs bereid zijn is aan hem de beslissing of hij zich wenst vast te leggen op de produktie van hout voor de papierindustrie.

Tenslotte moge gewezen worden op enige onvolkomenheden, die op de markt voor populierehout tot een minder intensieve activiteit voeren dan mogelijk zou zijn:

- het schort aan behoorlijke voorlichting ten aanzien van de mogelijkheden, die het gebruik van populierehout biedt, met name in de emballage-industrie; hier ligt vooral in de palletsector een aanzienlijke potentiële verbruiksmogelijkheid;
- de markt voor populierehout is zeer ondoorzichtig; noch de producenten noch de verbruikers hebben enig idee van de hoeveelheden, die op een bepaald moment of in een bepaalde periode aan de markt komen en vaak ontbreekt het ook aan inzicht in het prijsniveau, waartegen elders transacties worden afgedaan. Ofschoon juist hier een taak voor de handel moest liggen dient te worden vastgesteld, dat deze tekort schiet bij het overzichtelijk maken van de marktverhoudingen;
- wil men de vraag naar populierehout stimuleren dan moet nog diepgaand speurwerk worden verricht naar de verwerkingsmogelijkheden van houtafval. In de meeste bedrijfstakken wordt 30 tot 50 % van het rondhout tot afval en het kan de bereidheid om populierehout te verwerken slechts ten goede komen, wanneer de verbruiker weet welke kant hij uit moet met zijn boomschors, zaagsel, schaaldelen, aflopers e.d.

K. Adema / Is het populiereschilbedrijf op dood spoor?

Houtvester Vereenigde Hollandsche Lucifersfabrieken

Om deze vraag te kunnen beantwoorden moet men een duidelijk onderscheid maken tussen populierefineer van grotere afmetingen dat bijvoorbeeld gebruikt wordt voor de meubel- en triplexfabricage en populierefineer van kleinere afmeting zoals in de emballage-industrie wordt verwerkt.

In de eerste sector is de situatie bepaald niet rooskleurig. De laatste jaren is een duidelijke afname te constateren. In de emballage-industrie is echter de vraag naar geschild of gesneden populierefineer toegenomen.

In het algemeen heeft een verschuiving naar deze tweede sector plaats gevonden. Hierbij hebben diverse factoren een rol gespeeld.

Zo moet men bij het schilbedrijf voor de meubel- en triplexfabricage met populiereschilhout concurrerend kunnen werken t.o.v. tropisch hout. Ook werd het fineer voor een groot deel verdrongen door vervangende produkten zoals hardboard, zachtboard, spaanplaten en andere platen op kunststofbasis.

Daarom moet men een bijna ideale schilhoutstam kunnen afrollen, waarover men in Nederland slechts in zeer beperkte

mate kan beschikken.

Een goede fineerstam, wil deze voldoende nuttig rendement opleveren, moet toch wel aan de volgende eisen voldoen:

1. Recht en praktisch rond, volhoutig en geen wortelaanloop.
2. Topdoorsnede minimaal 50 cm.
3. Geen losse ringen, geen draaigroei en niet excentrisch.
4. Een vaste structuur en geen donker gekleurd kernhout.
5. Geen uitwendige of inwendige noesten of andere gebreken.

Deze eisen zijn in de eerste plaats noodzakelijk, omdat in de meubel- en triplexfabricage veelal een netto fineerlengte boven de twee meter wordt gevraagd. Ook de zuiverheid van de stam speelt een grote rol.

De eisen van de afnemers zijn de laatste jaren gestegen. Voor eerste klas populierefineer vraagt men een kwaliteit van voldoende sterkte, rechtdradig zonder fouten en van een lichte kleur. Enkele tropische houtsoorten kunnen in bepaalde gevallen de populier vervangen en het prijsverschil is momenteel zeer gering. Ook de invoer van triplex uit het buitenland tegen

concurrerende prijzen is niet bevorderlijk voor het gebruik van populierefineer.

Voordelen van het vervangend tropisch hout zijn onder andere ook de zwaardere afmetingen, waardoor meer produktie verkregen wordt en vaak minder afval ontstaat, en niet te vergeten een kortere investering, aangezien men op afroep kan kopen.

Wil men in het schilbedrijf nog met enig succes populierestamhout afrollen voor de meubel- of triplexfabricage dan moet men wel stammen kunnen aankopen, die de ideale schilhoutstam dicht benaderen.

Goede populierefineerstammen van voldoende omvang zijn hier vrijwel niet meer voorradig en men is genoodzaakt met stammen van een geringere diameter en vaak mindere kwaliteit te werken, wat de produktie niet ten goede komt.

Het gevolg hiervan is ook, dat het schilbedrijf met teveel 2e en 3e soort fineer blijft zitten dat bijna niet of alleen tegen lage prijzen is af te zetten. Een belangrijke oorzaak van het teruglopen van het aanbod van goede kwaliteit populierefineerhout is de afnemende zorg voor het onderhoud van de beplanting. Dit kan een gevolg zijn van de welstandsverhoging, de daardoor gestegen arbeidslonen, de toegenomen industrialisatie en het daarmee gepaard gaande gebrek aan arbeidskrachten in de agrarische sector. Ook speelt de sterke kap in en direct na de tweede wereldoorlog een belangrijke rol.

Het merendeel van ons populierenareaal bestaat daardoor uit bomen die na 1945 zijn geplant en welke nog geen voldoende dikte hebben om op grote schilmmachines te worden verwerkt en produktief fineer te leveren.

De laatste jaren heeft men kunnen constateren, dat de producent zijn populieren al op vrij jonge leeftijd gaat verkopen en niet wacht tot de bomen een voldoende omtrek op borsthoogte hebben bereikt van 1,50-2,00 m zoals dit vroeger gebruikelijk was. Dit is echter ook een indirect gevolg van de grote vraag naar populierenhout in de laatste 20 jaar.

Ook kan het vroeger vellen een gevolg zijn van vrij hoge en opvolgende investeringen in bedrijven en machines. Het is echter denkbaar, dat in de toekomst bij een groter aanbod en een

constant blijvende of afnemende vraag de diameterklasse weer gaat stijgen, waarbij dan misschien ook weer meer aandacht aan de verzorging wordt besteed. Onder die omstandigheden is het niet onmogelijk, dat de consument zijn eisen aan de kwaliteit gaat verhogen en in de eerste plaats die bomen zal afnemen die een goede produktie verzekeren. Zoals echter aan het begin van dit artikel reeds werd opgemerkt, heeft een verschuiving plaats gevonden van de fineerindustrie naar de emballage-industrie waar men momenteel in veel gevallen nog met succes dunnere stammen kan verwerken. Dit komt mede doordat men in deze industrie geringere lengten en breedten kan gebruiken. Ook zijn er in deze sector meer mogelijkheden doordat men veelal het gesneden of geschildte fineer in eigen bedrijf verwerkt.

Het is in het emballagebedrijf vaak ook mogelijk om de gehele boom te gebruiken. De zuivere stukken tussen de kronen worden uitgezaagd en voor kleinere maten geschild. Uit het hout met noesten kan men dan nog z.g. pootjes en paletblokken zagen. Bij het hier genoemde hout is echter een wezenlijk verschil in prijs ten opzichte van zware zuivere fineerstammen; het prijsverschil bedraagt ca. f 40,— tot f 60,— per m³.

De mechanisatie in de emballage-industrie en het zoeken van vervangingsmaterialen voor of in combinatie met hout zet zich echter sterk door, zodat het totale beeld in deze sector ook kan veranderen.

Resumerend kan dan ook gezegd worden dat de fineerindustrie wat betreft populiereschilhout praktisch op dood spoor staat aangezien het niet of nauwelijks kan concurreren met tropisch hout. Het prijsverschil is te gering en het vervangend tropisch hout kan door de meestal grotere zware afmetingen meer rendement geven. Een opleving van het verbruik van populiereschilhout in de fineerindustrie is in de eerstkomende jaren onder de gegeven omstandigheden dan ook zeker niet te verwachten. Wat betreft het gebruik van populierefineer in de emballage-industrie kan men nog wel hoopvol zijn, zolang sterke mechanisatie of vervangingsmaterialen geen verandering brengen.

H. W. Kolster / Het aangeven van plantgaten bij de aanleg van populierenbeplantingen

Stichting Industrie-Hout

In verband met de konstante stijging van de arbeidslonen in de bosbouw is het gewenst alle uitgaven, die noodzakelijk zijn bij de aanleg en het onderhoud van populierenbeplantingen, zowel in opstanden als in wegbeplantingen, aan een kritisch onderzoek te onderwerpen.

Voor de uitgaven die gedurende de gehele omloop hun invloed uitoefenen op de rentabiliteit van de beplanting, verdienen de meeste aandacht om tot een zo gunstig mogelijk netto-eindresultaat te komen.

Een van de eerste werkzaamheden bij de aanleg van een beplanting is het uitzetten van de plantgaten, een kostenfaktor waarmee veelal geen rekening wordt gehouden. Dit arbeidsintensieve en daardoor met hoge kosten gepaard gaande werk wordt in het algemeen uitgevoerd door met een schop kielspitte te steken. Het aantal kielspitten, dat per man en per uur gemaakt wordt is afhankelijk van het bodemtype, bijv. lichte of zware grond, de begaanbaarheid van het terrein en het al of niet aanwezig zijn van een vegetatie (bouwland, grasland of verwilderde gronden). Behalve het feit, dat dit werk vrij kostbaar is, is het voor de betrokken arbeiders vermoeiend, vooral op zware en moeilijke terreinen.

Een andere, in de praktijk plaatselijk gebezigde methode is het gebruiken van wilgentenen om de plantgaten aan te geven. Dit vergemakkelijkt het werk reeds in aanzienlijke mate, maar is nog niet ideaal. Het gebruik van tenen, die een vrij grote buig-

Gespleten bamboestokjes, zie tekst.

Foto: H. W. Kolster

